

undersøgelser, behandles i de næste 7 kapitler forskellige aspekter ved netop surveyundersøgelser på stikprøvebasis. Trods alt udgør dette jo sociologiens vigtigste forskningsmetode. Tore Dalenius indleder med en kortfattet, men klar oversigt over de normalt anvendte metoder ved udtagning af stikprøver, og siden følger et velskrevet og detaljeret kapitel om forskellige interviewmetoder. Som eftersætning til en generel advarsel mod ledende spørgsmål fremsættes eksempelvis den tanke, at bevidst brug af sådanne spørgsmål kan være af værdi til at fremprovokere en overbevist indstilling imod. (Man tænke sig f.eks. svarfordelingen på flg. spørgsmål til et repræsentativt udsnit af Københavns befolkning: »Kunne De vel tænke Dem, at man tvang de kommercielle radiostationer til ophør?«). Andre steder er grundigt behandlet analyser af interkorrelerede variable, undersøgelser gennem tiden af en fast stikprøve og det spændende problem, om hvilke resultater man egentlig kan uddrage af en undersøgelse, der tilsyneladende ikke bekræfter de opstillede hypoteser.

Den følgende sektion behandler en række specialproblemer som kvantificering og skalering, sociometri og bevidst gennemførte eksperimenter. – Også disse kapitler har det praktiske tilsnit, der præger hele bogen, og som gør, at læsere med vidt forskellige forudsætninger og interessefelter uanset dette vil føle, at det er en god og anvendelig bog.

Erik Kristoffersen.

P. P. Sveistrup: Forelæsninger over Trafikpolitik, placeringen i det økonomiske system. Universitetets økonomiske Laboratorium 1960. 145 s. (duplikeret).

Det fjerde hæfte i serien: »Forelæsninger over trafikpolitik« behandler trafikøkonomiens teori og politik med tyngdepunktet i en fremstilling af trafikøkonomiens relationer til den centrale økono-

ske teori – anskuet fra såvel en driftsøkonomisk som samfundsøkonomisk synsvinkel.

Ligesom det forrige arbejde, »Geografi og Økonomi«, er dette et forsøg på at vise, hvorledes der er en intens vekselvirken mellem den trafikøkonomiske sektor og alle de øvrige økonomiske sektorer i et samfund.

Med udgangspunkt i Walras' ligningssystem diskuteres betingelserne for at tilvejebringe et udvidet system af økonomiske ligninger – som indeholder de geografiske faktorer, der nødvendigvis må indgå i systemet, hvis det også skal udtrykke trafikøkonomiske sammenhænge samt en tidsfaktor. Systemet kan i al fald delvis opstilles, men næppe løses – dertil er det for kompliceret – og desuden råder vi ikke over det nødvendige statistiske materiale dertil. Men som skelet for en pædagogisk fremstilling søger lektor Sveistrup at fastholde »modellen« i det følgende, der blandt andet drejer sig om betingelserne for en økonomisk relevant planlægning af fremtidige trafikale investeringer, når ændringer i efterspørgsel og udbud, teknik og politiske vurderingsprincipper tages i betragtning som usikkerhedsfaktorer – eller skøn, der må indgå i modellen af den optimale trafiksektor.

Lektor Sveistrups fremstilling af problemerne er ofte lidt uoverskuelig, men bred og eksempelvis, således at også ikke-økonomer vil få udbytte af at læse den, og i det hele taget forekommer det mig, at dette arbejde ville være et mere kvalificeret diskussionsgrundlag i debatten om trafikinvesteringerne i fremtiden end de overforenklede kroniksynspunkter, der uden at tage hensyn til de komplicerede forhold, der bestemmer vort økonomiske livs effektivitet, bliver til færdigsyede landsplaner.

Lektor Sveistrups arbejde er ikke en plan, men et forsøg på at klarlægge de faktorer, der påvirker virksomheders og

undersøgelser, behandles i de næste 7 kapitler forskellige aspekter ved netop surveyundersøgelser på stikprøvebasis. Trods alt udgør dette jo sociologiens vigtigste forskningsmetode. Tore Dalenius indleder med en kortfattet, men klar oversigt over de normalt anvendte metoder ved udtagning af stikprøver, og siden følger et velskrevet og detaljeret kapitel om forskellige interviewmetoder. Som eftersætning til en generel advarsel mod ledende spørgsmål fremsættes eksempelvis den tanke, at bevidst brug af sådanne spørgsmål kan være af værdi til at fremprovokere en overbevist indstilling imod. (Man tænke sig f.eks. svarfordelingen på flg. spørgsmål til et repræsentativt udsnit af Københavns befolkning: »Kunne De vel tænke Dem, at man tvang de kommercielle radiostationer til ophør?«). Andre steder er grundigt behandlet analyser af interkorrelerede variable, undersøgelser gennem tiden af en fast stikprøve og det spændende problem, om hvilke resultater man egentlig kan uddrage af en undersøgelse, der tilsyneladende ikke bekræfter de opstillede hypoteser.

Den følgende sektion behandler en række specialproblemer som kvantificering og skalering, sociometri og bevidst gennemførte eksperimenter. – Også disse kapitler har det praktiske tilsnit, der præger hele bogen, og som gør, at læsere med vidt forskellige forudsætninger og interessefelter uanset dette vil føle, at det er en god og anvendelig bog.

Erik Kristoffersen.

P. P. Sveistrup: Forelæsninger over Trafikpolitik, placeringen i det økonomiske system. Universitetets økonomiske Laboratorium 1960. 145 s. (duplikeret).

Det fjerde hæfte i serien: »Forelæsninger over trafikpolitik« behandler trafikøkonomiens teori og politik med tyngdepunktet i en fremstilling af trafikøkonomiens relationer til den centrale økono-

ske teori – anskuet fra såvel en driftsøkonomisk som samfundsøkonomisk synsvinkel.

Ligesom det forrige arbejde, »Geografi og Økonomi«, er dette et forsøg på at vise, hvorledes der er en intens vekselvirken mellem den trafikøkonomiske sektor og alle de øvrige økonomiske sektorer i et samfund.

Med udgangspunkt i Walras' ligningssystem diskuteres betingelserne for at tilvejebringe et udvidet system af økonomiske ligninger – som indeholder de geografiske faktorer, der nødvendigvis må indgå i systemet, hvis det også skal udtrykke trafikøkonomiske sammenhænge samt en tidsfaktor. Systemet kan i al fald delvis opstilles, men næppe løses – dertil er det for kompliceret – og desuden råder vi ikke over det nødvendige statistiske materiale dertil. Men som skelet for en pædagogisk fremstilling søger lektor Sveistrup at fastholde »modellen« i det følgende, der blandt andet drejer sig om betingelserne for en økonomisk relevant planlægning af fremtidige trafikale investeringer, når ændringer i efterspørgsel og udbud, teknik og politiske vurderingsprincipper tages i betragtning som usikkerhedsfaktorer – eller skøn, der må indgå i modellen af den optimale trafiksektor.

Lektor Sveistrups fremstilling af problemerne er ofte lidt uoverskuelig, men bred og eksempelvis, således at også ikke-økonomer vil få udbytte af at læse den, og i det hele taget forekommer det mig, at dette arbejde ville være et mere kvalificeret diskussionsgrundlag i debatten om trafikinvesteringerne i fremtiden end de overforenklede kroniksynspunkter, der uden at tage hensyn til de komplicerede forhold, der bestemmer vort økonomiske livs effektivitet, bliver til færdigsyede landsplaner.

Lektor Sveistrups arbejde er ikke en plan, men et forsøg på at klarlægge de faktorer, der påvirker virksomheders og

samfunds trafikale struktur. Indsamling og bearbejdning af materiale om disse faktorer er da næsten det, vi behøver mest for at komme videre i debatten om landets fremtidige trafikale udseende.

Per Kongstad.

A. Rautavaara og S. E. Kock: Samarbejde og tillid. Nyt Nordisk Forlag 1961. 263 sider. Kr. 20,50 uindb.

Samarbejde og tillid, der har undertitlen »Grundbog for arbejdsledere«, er skrevet af undervisningsråd Antiro Rautavaara, der er rektor ved Institutet for Industriens Arbejdsledning i Helsingfors, og professor i virksomhedskøkonomi ved handelshøjskolen ved Åbo Akademi Sven E. Kock. Den danske udgave er blevet bearbejdet efter danske forhold af forstander, cand. jur. Knud Bruun-Rasmussen.

Bogen sigter i første række på arbejdsledere og personer, der vil uddanne sig til dette hverv. Den bygger dels på erfaringer, der er gjort af arbejdsledere direkte på arbejdspladserne og dels på de resultater, der er nået inden for teorien.

I kapitlet »Lederskab og autoritet« behandler forfatterne de tre vanskelige begreber: lederskab, lederegenskaber og autoritet. Derefter følger to kapitler, der hovedsagelig beskæftiger sig med arbejdsledelsens og virksomhedens organisation. Disse kapitler bringer ikke noget egentligt nyt, men må nærmest opfattes som introduktion til kapitlerne IV-X, der alle behandler personaleledelsens mål og midler. Forfatterne har anvendt den traditionelle opdeling af ledere i demokratiske ledere, bureaukratiske ledere etc., som grundlag for en systematik og beskrivelse, der giver impulser til en teoretiker og formentlig bedre kan accepteres af praktikere end den traditionelle systematik. Forfatterne betragter personaleledelsen ud fra fem synspunkter:

- administrativ personaleledelse
- ansporende personaleledelse
- irrettesættende personaleledelse

mæglende personaleledelse
vejledende personaleledelse.

Kapitel XI, »Hvordan arbejdslederen fremmer sine underordnedes tryghed og trivsel«, omhandler de påvirkninger, som arbejdslederen må regne med, at hans medarbejdere er udsat for fra hjem, naboer etc. I det følgende kapitel, »Arbejdslederens eget oplysningsprogram«, gør forfatterne en indsats for at få arbejdsledere til at udvikle sig selv.

Som afslutning på bogen er der tilføjet et kapitel med spørgsmål og situationer i direkte tilknytning til de foregående kapitler samt et kapitel om ekstern og intern arbejdslederuddannelse. De eneste indvendinger, der kan rejses mod denne fremragende bog, må rettes mod det sidste kapitel, der forekommer meget ufuldstændigt. Kapitlet kan give det indtryk, at de nævnte eksterne arbejdslederuddannelser er de eneste, og at der kun finder eksterne arbejdslederuddannelser sted inden for industri (i videre betydning).

Fl. Klöcker-Larsen.

Dale, Ernest & Lyndall F. Urwick: Staff in organization. McGraw Hill, New York 1960. 241 p., ill., shirt.

Forfatterne til denne bog vil være velkendte for de fleste læsere af organisationsteoretisk litteratur. Dale har været professor ved Cornell, men virker nu som konsulent for en række større firmaer. For American Management Association har han udarbejdet en udmærket specialrapport med titlen: Planning and Developing the Company Organization Structure, der er kommet i flere udgaver. Urwick, der ligeledes er leder af et konsulentfirma, har skrevet et utal af praktisk orienterede artikler og bøger om »industrial management«.

I den foreliggende bog gennemgår forfatterne baggrunden for anvendelse af stabfolk i en virksomhed. De analyserer de forskellige typer af stabpositioner i